

M. Lucía Liria Mula
M. Gorotti Triquell Castelló

JAUME MASPONS I VERGÉS. NOTES SOBRE UN MILITAR VALLESÀ A LA GUERRA DEL FRANCÈS

Aquest article que presentem s'ha d'enmarcar en el treball més ampli que estem portant a terme un grup d'historiadors sobre el Vallès Oriental durant la Guerra del Francès (1808-1814).

El treball que encara continua, té com a objectiu comprovar l'afinitat entre les investigacions entorn la Guerra del Francès a Catalunya i les dades i aspectes que han anat apareixent i apareixeran sobre la nostra comarca. Així fa referència a qüestions tan diverses com els enfrontaments militars, l'organització de les juntes, el grau d'incidència de l'administració francesa, la resistència popular, els afrancesats, etc.

Per portar a terme la nostra tasca utilitzem tant les fonts bibliogràfiques, com les d'hemeroteca i arxiu. Hem fet i estem fent encara, un repàs exhaustiu a la bibliografia i premsa general i de la comarca i als arxius, públics i privats, que puguin tenir alguna relació amb la zona i període cronològic que ens ocupa.

El nostre article s'ha d'entendre com una aportació més a aquest treball conjunt. És el fruit de la tasca d'investigació a l'Arxiu de la Masia de can Maspons de la Vall, que ha aportat dades importants per la reconstrucció del passat històric del Vallès. La monografia que J. Maspons i Camarasa va fer de la seva família ⁽¹⁾ ens informa de l'existència d'un parent seu, Jaume Maspons i Vergés, que va participar en la Guerra del Francès com a membre dels batallons que formaven les Companyies de Reserva del Vallès, organitzades el 1809 per lluitar contra la invasió francesa. La seva actuació es pot incloure tant en l'aspecte de lluita militar com en el de resistència popular. En el primer aspecte cal assenyalar que Maspons no es va limitar a lluitar contra els francesos a la zona del Vallès o de l'entorn de Barcelona, sinó que com a membre de les Companyies de Reserva de l'Exèrcit Regular, va participar en la defensa de Tarragona, a la caiguda de la qual fou conduït a França com a presoner de guerra, condició en què es veu obligat a romandre del del juny del 1811 al maig de 1814. En l'aspecte de resistència popular, Jaume Maspons i Vergés, abans de formar part

de la 5a. Companyia de Reserva del Vallès ja participava en la lluita popular formant part del cos de Miquelets. Segons J. Maspons i Camarasa el seu avantpassat no mostrava una vocació militar abans de la Guerra del Francès, és més, arribà a afirmar que si s'inicia en la carrera militar és per evitar l'allistament forçós del seu germà gran Pau, hereu de la Casa Maspons ⁽²⁾.

La informació sobre Jaume Maspons i Vergés que apareix a l'Arxiu està formada bàsicament per la correspondència escrita i rebuda pel mateix personatge i sobre una sèrie rellevant d'informes militars i comunicacions oficials. A través d'ella sabem que va arribar a sots-tinent d'Infanteria, cos on fou instructor de cadets, i fou destinat a les companyies de Sòria, Alacant, Ceuta, diverses localitats andaluses, Barcelona i Vic, les seves constants protestes perquè li fos reconegut el grau de tinent, i la llicència ilimitada amb paga de jubilació per vint-i-vuit anys de servei que és concedida el 14 de novembre de 1830.

Sobre la Guerra del Francès no hem trobat documentació de primera mà, a excepció d'una interessant relació de rebuts de pagament que cobren el oficials de comandament de les diverses divisions de la Companyia de Reserva del Vallès. Comptem, però amb un informe militar molt complet que detalla totes les accions bèl·liques en què participa Maspons, les condecoracions que rep i els nomenaments de comandament i destinació. L'informe data del 1823, després del Trienni Constitucional, quan bona part de l'oficialitat i sots-oficialitat de l'Exèrcit Espanyol és sospitosa d'haver donat suport, per activa o per passiva, al règim constitucional. Reproduïm aquí la relació amb data i lloc de les accions de guerra en què participà Jaume Maspons i Vergés:

1808:

- 8 de juliol del 1808 entra a formar part de les partides voluntàries (Miquelets) creades a instància del Partit del Vallès.
- 16 de desembre del 1808: batalla de Cardeu.

(1) MASPONS I CAMARASA, J. Monografia de Can Maspons de la Vall.

(2) Idem, pàg. 61.

1809:

Es formen les Companyies de Reserva del Vallès. Accions:

- Març del 1809: hostigaments de les rodalies de Granollers i Canovelles.
- Primers d'abril: topades a Sant Feliu de Codines, Castellterçol i Centelles.

1810:

- 17, 18 i 20 de gener: enfrontaments al pont dels Caputxins de Granollers.
- 27 de gener: atac per sorpresa a un campament enemic a prop d'Hostalric.
- 4 de març: assalt a un comboi destinat al Castell d'Hostalric. Rep l'Escut d'Honor.
- 15 de març: atac a un comboi destinat a Barcelona.
- 19 de març: xocs a Badalona i Mataró.
- 23 de març: acció a Llinars.
- 5 d'abril: atac a Manresa. Els francesos provoquen nombroses baixes entre els batallons.
- 1 al 15 de maig: accions a les rodalies d'Hostalric.
- 10 de juny: atac a un comboi a Gualba.
- 9 d'agost: atac a un comboi a Vallgorguina.
- 15 d'agost: acció a Viladecans.
- 22 de novembre: atac a un comboi al pont de Sant Celoni.
- 4 de desembre: accions a Mataró.

1811:

- Participació en la defensa de Tarragona formant part del 4t. Batalló de la 1a. Secció de Línia de la 1a. Legió Catalana. A la caiguda de la plaça és fet presoner i conduït a França.

Aquestes accions són més pròpies d'una guerrilla que d'un exèrcit organitzat, predominen els atacs puntuals en grups petits i escassament articulats entre ells, no sembla que hi hagi una planificació des de dalt. Es fa evident la poca capacitat de l'exèrcit i les autoritats per fer front a la invasió del francès. Després de la derrota de Cardedeu les accions semblen més de resistència popular, de fer front a un invasor que castiga la població civil que de consciència patriòtica. L'exèrcit no participa en camp obert perquè no té ni homes ni capacitat d'actuació, i quan es reorganitzi ho farà a partir de les forces populars (Miquelets i Some-

tens), que ja estaven lluitant contra l'invasor.

El gran nombre d'accions militars al nostre territori demostra que el Vallès Oriental era un dels principals nusos de comunicació per on circulaven els combois que abastien la ciutat de Barcelona, ocupada pels francesos, almenys fins que no es va establir el proveïment per via marítima. La Guerra del Francès significa per l'Exèrcit Espanyol una transformació profunda, gent procedent de capes mitjanes i populars passen a integrar-s'hi i ja no l'abandonaran acabada la guerra. Un clar exemple d'això és en Jaume Maspons que sense tenir formació militar espanyola (els únics estudis militars els realitza estant presoner als dipòsits de Doissons, Laon, Luvenille i Pont-à-Mauson en les matèries de Matemàtica i Enginyeria aplicada a la defensa de places) romandrà en servei actiu fins al 1830. Però tot això no vol dir que tingué facilitats en el desenvolupament de la seva carrera. De fet el 12 de gener del 1816 envia una carta suplicatòria al rei sol·licitant que en reconeixement als seus serveis en les Companyies del Vallès se li atorgui el grau de Capità. Això no li és concedit i se li conserva el grau de sots-tinent. Igualment després del Trienni suplica, primer a la reina Regent Maria Cristina i més tard al regent General Espartero que li sigui reconegut el grau de tinent que se li atorgà durant el període constitucional.

En conclusió podem dir que Jaume Maspons i Vergés participa activament en la Guerra del Francès, formant part inicialment d'un cos popular i integrant-se posteriorment en un exèrcit que es nodria d'aquests cossos. La seva carrera militar després de la guerra és més fruit de les circumstàncies, viure de forma contínua en el món de les partides de resistència armada, ésser presoner a França, realitzar-hi uns estudis militars, tornar a casa sense ser l'hereu, en una època de crisi, per tant amb poques sortides de futur. En aquest context la solució més factible era continuar en un exèrcit que absorbia a oficials procedents de capes socials que tradicionalment no havien estat partícips.

